danne, slet ikke behøvet at være med i Bevægelsen; som Helhed skulde vi ikke arbejde for noget bestemt Fag, hverken for Lønforhøjelse eller for kortere Arbejdstid. Vi havde ikke med Arbejdsgivere at gjøre, vi skulde kun slutte os sammen, naar det gjaldt at nedbryde gamle Fordomme. Overfor en vunden Rettighed stød det os frit for at handle paa egen Haand.

Ogsaa paa anden Maade gjorde Fagbevægelsen sig gældende overfor Kvinder. De skulde alle presses ind under det samme Fagmærke „Moderligheden". Betydelige og ubetydelige Skribenter, blandt de første Ellen Key, begyndte at skrive om Moderskabet som Kvindens eneste Kald og Fag. Det blev en hel Madonnadyrkelse, en Tilbedelse af Moderen med Barnet, som om Kvinden kun havde Ret til at leve paa Fremtidens Vegne, uden Opgave i Nutiden. Kvinder fra den foregaaende Kvindesagstid forbavsedes. Var det et Fremskridt? Var det noget nyt? Fra deres Oldemødres Tid, fra deres Barndom gennem, deres Dukke havde de vidst, at Moderkaldet optager en betydelig Del af Kvindens Liv. De havde troet, at Kvindesagen som noget nyt vilde belære Kvinden om, at hun foruden at være Moder er Menneske og som saadant har Forpligtelser mod Samfundet udadtil, og at hun ved Anerkendelsen heraf netop erhverver sig den største Mulighed for at blive en god Opdragerinde. De havde troet, at man nu forstod, at Kvinden absolut behøver almen Dannelse og Udvikling for med Selvansvar at kunne bestride en Gerning det være sig som Moder eller som andet. — Nu paa engang skulde hele Kvindens Opdragelse kun have eet Maal. Fra Barn af skulde hun legemligt ag aandeligt kun leve for sine mulige, fremtidige Børn.

Forældrepligten er en hellig Sag, den optager en stor Del af Menneskenes Liv, men vi ved dog, at de nye Slægter hurtigt udgaa til selvstændig Tilværelse. En stor Del af Livet vilde blive tomt og goldt for Kvinder, hvis de ikke havde lært at at have andre Interesser end Moderens.

I „Kv. og S." af 18. 11. 1902 stod en oversat Artikel, der udtalte den Anskuelse, at en ensidig Opfattelse af Kvinden som udelukkende Moder er til Skade for den opvoksende Slægts Opdragelse. Det er vist kun faa Kvinder fra Moder Evas Tid og til nu, der ikke har æret Moderfølelsen. Frøken Key tager sikkert fejl, naar hun mener, at Nutidens unge Kvinder ikke ønsker at blive Hustruer og Mødre. Enkelte abnorme og forvredne Individer kan ingenlunde bekræfte hendes Udsagn. Kvinder kan derimod ofte trænge til at mindes om, at de har Forpligtelse til at være noget udadtil, at de bør staa ved Mandens Side naar det gælder Samfundets Interesser, for at disse kan belyses saavel fra kvindelig som fra mandlig Side.

Det er Kvindesagens store og vanskelige Opgave at finde Midler til Kvindens Udvikling og Uddannelse i saa Henseende uden derved at formindske hendes legemlige og aandelige Evne til at optage Modergerningen i de Aar, da hun maa og bør leve for den.

Kvindesagen synes altsaa efter det forud udviklede at være gledet ud af det oprindelige Spor paa to Maader, Først ved at skille Kvinderne ud fra Mændene som en særegen Korporation, og dernæst ved ensidigt at opstille en noget sentimental Opfattelse af Modergerningen som Kvindens eneste Maal og Opgave.

Der opstilles derfor atter nu Spørgsmaalet: „Er Kvindesagen i det rette Spor?"

Ellen Plum.

„Samfundsfarligt Arbejde".

—o—

„Det er jo forstaaeligt, at det ikke er Arbejdernes Døtre, der melder sig med de sidstnævnte Tilbud, men derimod Mellemklassernes unge Piger, der ikke behøver Arbejdet for at eksistere."

Ovenstaaende er Citat af en Artikel undertegnet Helga Sørensen, hvis Indhold foranlediger mig til at fremkomme med det Spørgsmaal:

Hvem regner H. S. til Arbejdere?

Efter min Mening er vel enhver Arbejder der ærligt og redeligt lever af sit Erhverv, enten dette udføres paa den ene eller den anden Maade — enten ved Hjælp af Hovedet eller ved Hjælp af Haanden. Og i saa Tilfælde har vel vore Døtre alle lige stor Ret til Erhverv og lige megen Ret til at tjene nogle Penge uden at staa Samfundet til Regnskab for, om man personlig vil nøjes med det lidet, der undertiden bydes som Vederlag.

Men hvis H. S. med Arbejdere mener faglærte Arbejdere og med Mellemklasserne Handelsmedhjælpere, Kontorister, Underofficerer mindre Embeds- og Bestillingsmænd etc., hvor stor antager hun da Forskellen, pekuniært set, er paa disse to Klasser. Deres gennemsnitlige Indkomster er nemlig, saavidt jeg ved, nogenlunde ens, varierende mellem 1200 og 1000 Kroner aarlig.

Fra den Side set bør altsaa disse to Gruppers Døtre have lige stor Ret til at erhverve. hvad de kan faa.

Jo mere Arbejdskraft, der er paa Markedet, jo lavere maa Priserne blive.

Man har derfor søgt ved Organisationer kunstigt at hæve Lønningerne inden for bestemte Fag. Men ihvorvel Organisation paa alle Omraader i Stedet for som nu kun paa enkelte i Teorien vilde være rigtigt, saa vil det aldrig være praktisk udførligt, fordi der altid vil blive Arbejdsfelter tilbage (særlig paa Kvindernes Omraader) — som f. Eks. omtalte „Juleekspedition", der ikke kan indrulleres under nogen bestemt Gruppe.

Af den Grund vil der altid være Arbejdskraft nok til at besætte disse Pladser, for hvilken Løn der end bydes, og man kan ikke med Rette bebrejde dem, der modtager Pladserne „Mangel paa Selvagtelse og Evne til at vurdere Tid og Arbejde". Der ligger saavist mere Sevlagtelse i at arbejde for den Løn, der bydes, end at gaa ledig og vente paa den større Løn, der ikke bydes.

Hvorledes kan H. S. i det Hele taget tænke sig en Kontrol, der undersøger, hvortil de forskellige Klasser bruger deres Fortjeneste. Om Mellemklassens Døtre bruger den til Lommepenge, eller Arbejderklassens Døtre bringer den til Pynt — eller om begge Klassers Døtre bruger den til Hjælp til Underholdet, — og det sidste er det sandsynligste, — vil være umuligt at kontrollere, — — —

Saavidt jeg kan forstaa, ønsker Helga Sørensen at arbejde fremad mod ideale Samfundstilstande. Men de opnaas ikke ved Indskrænkning af Friheden til at søge Arbejde, hvor og naar man ønsker, og til hvilken Pris man vil. Tvertimod!

Skridt for Skridt vil vi føres tilbage mod Lavsuvæsen og Stavnsbaand. At være med til det kan kun betragtes som „samfundsfarligt Arbejde".

Vibeke Salicath.

Bøger.

—

Alvilda Prydz: *Det lovede Land.*

(Det nordiske Forlag).

—

Fortællingen handler om et Kærlighedsforhold mellem en Mand og en Kvinde, som afbrudt i Ungdommens første Dage, paany faar Liv, da de mange Aar efter, hver især bundne til en anden, træffer sammen paa et norsk Højfjælds-Sanatorium. De skilles atter men mødes nogle Aar senere igen paa samme Sted. En heldig Skæbne har i Mellemtiden gengivet dem begge Friheden, saa der intet er til Hinder for Forholdets videre Udvikling og en Forening for Livet.

Alt dette er smukt fortalt, indflettet med aandfulde Bemærkninger og stemningsfulde Naturskildringer. Mest vellykket er Tegningen af den kvindelige Hovedperson. Der hører en fin Takt og Forstaaelse af Menneskehjertets lønligste Rørelser til at skildre et Forhold af den Art imellem to, der forlængst er ude over Ungdommens Aar, uden noget Øjeblik at overskride Grænsen for det naturlige og smukke.

Bogen, som er tilegnet „Vennerne Bjørnstjerne Bjørnson og Fru Caroline", bærer Vidnesbyrd om, at Forfatterinden har lært adskilligt af den store Digter, dog uden Forlis af sin egen kunstneriske Selvstændighed.

Margrethe Fibiger.

Fra Rigsdagen.

—o—

De sidste Dages Forhandling har været fuld af Spænding. Vilde „Storkjoven" blive fredet? Hvad var „Storkjoven" for et Dyr? Hvordan saa' den ud? En æret Rigsdagsmand skaffede en Afbildning af Fuglen efter at have forsikret sine Kollegaer om sin dybe Respekt for dette Dyr. Foruden „Færingen" rykkede baade Ministre og Rigsdagens dygtigste Debatfører i Marken for denne Fugl, der jo nok opnaar den Fredning, der er saa nødvendig for dens gode Trivsel.

For en 2 à 3 Aar siden blev der forelagt Rigsdagen et Lovforslag til Beskyttelse (eller Fredning) for ulykkelige, vanrøgtede Børn, til Opdragelse af de vanartede og forbryderske Børn. Mon ikke dette Lovforslag kunde vinde frem ved Siden af „Storkjoven"s Fredning. Kvinderaadet har i Fjor henledet Ministerens Opmærksomhed paa Nødvendigheden af Hjælp til disse ulykkelige Væsner.

Skulde man i Rigsdagen trænge til Illustrationer af den Slags Børn, kan de desværre med Lethed skaffes til Veje.

Justitsministeren har i Lørdags fremlagt Lovforslag om, at der gives Kvinder Fuldmyndighedsbevilling i saadanne Tilfælde, hvor Mænd kan faa det, nemlig — efter Ansøgning og naar der er Anledning til det, — før deres 25. Aar.

L. N.

Et lille Indlæg.

—o—

Maa det være mig tilladt ogsaa at komme med nogle Bemærkninger i Anledning af Mariane Nielsens Artikler, betitlet „Skammen" af 20de September f. A. og 7de Februar d. A. Fru Nielsen undrer sig over, at ingen af de to Damer, der har skrevet mod hendes Artikler, har begrundet den Samfundsmoral, der gjør Modernavnet til en Skam for den ugifte Moder og en Ære for den gifte; men er det nødvendigt at begrunde noget, der fra de ældste Tider har haft Hævd indenfor vort Folk, uanset paa hvilket Kulturtrin, det har staaet, og paa hvilket Historien har opvist talrige Eksempler? Hvis man dog vil finde en Grund til denne Samfundsmoral, staar det for mig, som den kun kan findes i Frygten for ved at bortkaste denne at fremkalde Tilstande, hvis Følger det ikke er let at overskue.

Hvis det at give efter for sine opbrusende Følelser og blindt hengive sig til den første Mand, der som et Bevis paa Kærlighed fordrede dette af En, men intet vilde høre om Ægteskab, ja ikke engang turde svare for sine Følelsers Varighed, ikke for den kvindelige Bevidsthed i Almindelighed stod som en Skam, som noget raat, hvad vilde Følgerne saa blive, særlig for Børnene?

Moderfølelsen kan utvivlsomt være lige saa stor og dyb hos den ugifte som hos den gifte Moder, men netop derfor maa enhver af dem komme til at tænke over Livet med dets mangehaande Krav. — Hvor svært er det ikke ofte for en ung Enke at staa ene i Verden med et lille Barn, og dog er det uendelig meget sværere for den ugifte Kvinde, der ofte maa føle, at hendes Ulykke er selvforskyldt, fordi hun har handlet mod bedre Vidende. Der behøves vist ingen ydre Beviser paa manglende Agtelse fra andres Side, hun skal nok selv, gennem Følelsen af at være forsmaaet, mærke „Skammen" eller hvad Navn man vel vil give denne Følelse*).

Det er sikkert en tungere Byrde at bære end den Foragt, Fru Nielsen taler om, og som ingen af os har Ret til at nære, hvad enten vi er Kvinder eller Mænd, især naar vi ikke kender de nærmere Forhold.

Fru Nielsen mener, at den livsvarige Kærlighed er et „skønt Ideal", som kun sjælden naas, og hun har sikkert Ret, hvis vi kun skal tænke paa „den erotiske Kærligheds ejendommelige fantastiske Overvurdering af hinandens Egenskaber;" men naar denne erotiske Kærlighed i Samlivet med et Menneske, paa hvem man ved, man trygt tør stole i alle Livets Forhold, efterhaanden forandrer Karakter, ikke mere bliver saa heftigt opblussende, men sikkert ofte inderligere, dybere, mere rede til Opofrelse for og Forstaaelse af hinanden, da bliver der i et saadant Ægteskab det tilbage, som Ibsen lader Straamand skildre i Kærlighedens Komedie:

Et Hjem er der, hvor dejligt Rum for fem er,
skønt der blandt Fjender tykkes trangt for to,
et Hjem er der, hvor alle dine Tanker
kan lege frit som Børn paa Faders Fang;
hvor knap din Røst paa Hjertedøren banker,
før Svaret lyder i beslægtet Sang.
Et Hjem er der, hvor dine Haar kan graane
og ingen mærker, at du ældes dog,
hvor kære Minder dæmre for at blaane,
som Aasens Rygning dæmrer bagom Skog.

Hvis to Mennesker kunde danne et saadant Hjem uden kirkelig eller borgerlig Vielse, turde jeg idetmindste ikke kalde deres Forhold usædeligt, men det findes sikkert kun rent undtagelsesvis udenfor Ægteskabet, thi hvorfor skulde de ikke foretrække dette, naar de dog ansaa deres Forhold for livsvarigt. Saalænge Ægteskabet bestaar som den eneste af Samfundet anerkendte Form for to Menneskers varige Samliv, maa al anden Art af Forbindelse mellem Mand og Kvinde staa for den almindelige Bevidsthed som noget misligt for ikke at sige ulovligt. Vi bør erindre, at det jo heldigvis er muligt at opløse et ulykkeligt Ægteskab, naar begge Parter er enige derom, men man maatte ønske, at det kunde komme dertil, at et i Bund og Grund ulykkeligt Ægteskab kunde blive opløst, selv om det kun var efter den ene Parts Ønske, hvilket vilde være let at ordne i barnløse Ægteskaber; hvor der er Børn, er det jo ulige vanskeligere. Om vi kan vente, at de mange forladte Kvinder offentlig i Skrift og Tale vilde udtale sig om deres sørgelige Forhold, hvis vi saa paa dem med mildere Øjne, end vi gør, er det Fremtiden forbeholdt at svare paa; mon der virkelig vilde opnaas noget derved?

Helga Scheving.

*) I „En Fallit" (Bjørnsons samlede Værker 38 S. 18) siger Signe, der for 3 Aar siden har været pænt ringforlovet med den smukke Løjtnant Hammer, men er forladt af ham: Ja, ved du, med at skamme mig blir jeg aldrig færdig.!

Huslodder for Kvinder.

—o—

Ved at læse i Bladene de mange Smaanotitser om Husmandslodder, der erhverves ved Statens Hjælp, glædes man uvilkaarlig, fordi man føler, at der med hvert lille Brug skabes et Hjem for en Mand og en Kvinde, der har ønsket et saadant.

Men uvilkaarlig kommer det Spørgsmaal frem: Kunde der dog ikke ogsaa paa lignende Maade skabes et Hjem for nogle af de mange fattige, enligt stillede Kvinder. der i Aarevis trofast har arbejdet for andre? Det er noget, alle ved, at der af den Slags Kvinder er mange, og mange, der føler sig bitre og udslidte, uden Hjem og uden Udsigt til sorgfrit Udkomme, mange, som man, trods god Vilje, daarlig kan hjælpe, fordi det er et Hjem, de trænger til og længes efter.

Disse Kvinder maa være værdige til Støtte, fuldt saa vel som unge, raske Mænd. De burde i alle Tilfælde — saavel som Mændene — lettes i deres Bestræbelser for at erhverve et Hjem.

I Følge Lov om Tilvejebringelse af Jordlodder til Landarbejdere af 24. Marts 1899 kan en Mand (Landarbejder), der er over 25 og ellers opfylder visse Betingelser. faa som Laan af Staten $^{9}/_{10}$ af, hvad en Husmandslod koster, dog ikke over 3600 Kr. Denne Sum skal han forrente med kun 3 pCt., og efter 5 Aars Forløb afdrage 1 pCt.. Han faar saaledes temmelig let et Hjem og en Virksomhed.

Denne Lov hjælper dog ikke de enligt stillede Landbo-Kvinder, men de maa kunne hjælpes, og *bør* hjælpes ad anden Vej, eller rettere: paa anden Maade, ti for disse Kvinder vil et landligt Hjem ogsaa være det største Gode, der kan gives dem.

Et mindre Brug, f. Eks. paa 1 à 2 Td. Land god Jord maa en arbejdsvant Kvinde kunne passe. Det er jo Kvinderne, der for største Parten udfører Arbejdet paa vore sædvanlige Husmands-Lodder.

Saadan en lille Lod, hvor der kan holdes mindst 1 Ko, 1 à 2 Grise, Høns, Bier o. s. v. maa kunne erhverves for ca. 3000 Kr. Antager man. at Jorden koster 1100 Kr. og Huset 1500 Kr., kan der endda blive 200 Kr. til en Ko, 20 Kr. til Grise, 30 Kr. til Høns og Bier, 100 Kr. til Redskaber og 50 Kr. til Driftskapital.

Faa Tjenestepiger har vel Raad til at købe saadan en Ejendom uden Hjælp, og de maa derfor hjælpes.

Vises der Interesse for Sagen, kunde det vel tænkes, at Loven om Landarbejdere ved den forestaaende Revision kunde komme til ogsaa at omfatte enligtstillede Kvinder. Men kunde det ikke tænkes, at man ad *privat Vej* kunde gøre Forsøg i den Retning?